

LÆS BL.A:

"JEG VED DET MESTE
AF, HVAD MIN FAR
HAR GJORT MOD MIN
MOR"

BØRN ER OGSÅ
PÅRØRENDE

AU PAIR PÅ LIGE FOD
FINDES IKKE

SFi

DET NATIONALE
FORSKNINGSCENTER
FOR VELFÆRD

3 / 2014 SEPTEMBER

NYT FRA SFI

social forskning

Indhold

KRONIKKEN

- 3 "Jeg ved det meste af, hvad min far har gjort mod min mor"
- 6 Børn er også pårørende
- 8 Hele vejen rundt om udsatte børn
- 10 Ny interaktiv testmetode for skoleelever skal undersøges
- 12 PISA-eleverne 12 år efter: Øvelse gør mester
- 14 Innovation og kreativitet belønnes ikke i Danmark
- 16 Au pair på lige fod findes ikke
- 18 Migrationsforskning er på vej ud af ghettoen
- 19 Ældre dyrker mere motion end for 15 år siden

social 3 / 2014 SEPTEMBER
forskning

SFI

DET NATIONALE
FORSKNINGSCENTER
FOR VELFÆRD

Hertuf Trolles Gade 11
DK-1052 København K
Telefon 33 48 08 00
Fax 33 48 08 33
sfi@sfi.dk
www.sfi.dk

Social Forskning udgives af
SFI – Det Nationale Forskningscenter
for Velfærd for at orientere om
resultaterne af centrets arbejde.

REDAKTION:
Ulla Haahr (ansvarshavende)
Carsten Wulff
Mads Andersen Høg
Trine Jørgensen
Anne Marie Underbjerg

ABONNEMENT:
Social Forskning er gratis og udkom-
mer med fire ordinære numre om året.
Abonnement på de ordinære numre
kan tegnes ved henvendelse til centret
eller på www.sfi.dk. Bladet kan frit
kopieres. Elektronisk abonnement kan
tegnes på www.sfi.dk

GRAFISK DESIGN: Hedda Bank mdd
FOTOS: Polfoto: Forsiden, side 14, 17 og
18, Sally Liversage: side 3, Colourbox:
side 8 og 13, Ole Bo Jensen: side 11,
Michael Daugaard: side 19
OPLAG: 5.800
ISSN-NR. 0903-7535
TRYK: Rosendahls Schultzgrafisk

"Jeg ved det meste af, hvad min far har gjort mod min mor"

I en ny rapport giver SFI og Børns Vilkår stemme til børn med etnisk minoritetsbaggrund, hvis forældre er gået fra hinanden. Dem bliver der stadig flere af, for skilsmisser blandt indvandrere, flygtninge og efterkommere fra ikke-vestlige lande er langt mere almindelige nu end for nogle årtier siden. Men børnenes oplevelser og vilkår er på mange måder anderledes end for etnisk danske skilsmissebørn.

AF TRINE JØRGENSEN

"Altså, min far prøver altid på at vende os mod min mor. Han snakker altid dårligt om min mor. Og min mor, hun fortæller altid alt. Hun har aldrig nogen hemmeligheder for os. Hvis min far har gjort et eller andet, så ved jeg det. Jeg ved det meste af, hvad min far har gjort mod min mor – at han har været min mor utro og sådan nogle ting ... Det kan godt nogle gange være godt trættende."

Sådan fortæller 14-årige Gül. Hendes forældre blev skilt, da hun var 10 år, efter et ægteskab præget af konflikter og skænderier. Güls mor kom til Danmark for at blive gift med faderen, som gennem hele ægteskabet har arbejdet meget og kun været lidt til stede i familien. Selvom Gül og hendes lillesøster Jenna havde været vidne til mange af forældrenes konflikter, kom det alligevel som en overraskelse for dem, da moderen bad dem pakke nogle tasker og tog dem med på krisecenter. Der boede de et år, før de fik et nyt hjem.

I dag bor pigerne sammen med deres mor. Hun har dårligt helbred, er uden arbejde og får hjemmehjælp. Da hun ikke har familie i Danmark og har et begrænset netværk, har Gül og Jenna et stort ansvar i hjemmet – de køber fx ind og betaler regninger via netbank. Pigerne ser jævnligt deres far, men der har været perioder uden kontakt, bl.a. fordi de følte sig dårligt behandlet af ham. Det samvær, de har nu, lider under, at faderen stadig arbejder mange timer om ugen og kommer sent hjem, når pigerne er hos ham. Jenna fortæller desuden, at hun har fundet billeder og en dvd hos faderen, der viser, at han er blevet gift igen i sit oprindelsesland, men

det har han ikke fortalt om, så hun lader som om, at hun ikke ved det.

ERINDRINGER OM BRUDDET

Jenna og Gül er to af de 32 børn og unge med etnisk minoritetsbaggrund, som forskere fra SFI har interviewet om deres oplevelser med forældrenes skilsmisse. Rapporten er blevet til i samarbejde med Børns Vilkår og er finansieret af Egmont Fonden. I den medvirker også forældre og fagpersoner, og ved hjælp af registerdata tegner rapporten desuden et statistisk billede af omfanget og vilkårene for en gruppe, der ellers ikke findes meget dansk forskning om.

Rapporten viser, at etniske minoriteter i Danmark hastigt haler ind på majoritetsbefolkningen, når det gælder omfanget af skilsmisser. Men den viser også, at der i høj grad mangler en 'skilsmissekultur' i de etniske minoritetsmiljøer, forstået som erfaringer og modeller for, hvad man gør, når man går fra hinanden.

Det er fx tydeligt, når man lytter til børnenes fortællinger om, hvordan skilsmissen blev en realitet. Hvor etnisk danske børn ofte kan huske præcis, hvordan de fik at vide, at deres forældre skulle skilles – det rum, de sad i, tøjet, de havde på, hvem der græd og ikke græd – gælder det for mange af børnene her, at selve bruddet fylder mindre i deres bevidsthed. Det kan fx skyldes, at faderen allerede før skilsmissen var fraværende i familien, eller at børnene simpelthen ikke har fået at vide, at deres forældre er gået fra hinanden.

Til gengæld har de ofte – som Gül og Jenna – været vidne til forældres konflikter, mens ægteskabet stod på. I en del tilfælde har de set vold mellem forældrene eller selv været ofre for familievold.

Det gælder fx Malik, som var 11 år, da hans forældre blev skilt: "En nat hørte jeg, at min far råbte ad min mor og sagde: 'Hvis du ikke hører efter, dræber jeg dig! Jeg tager en pistol og skyder dig med den!'. Først troede jeg, at det var for sjov, men så næste dag så jeg, at min mors næse var blå og så lidt skæv." Malik har siden skilsmissen

boet på flere krisecentre med sin mor og lillesøster og er flere gange blevet opsøgt af sin far, der også en enkelt gang har bortført børnene.

SKRØBELIGE ÆGTESKABER

Rapportens fortællinger viser, at mange af ægteskaberne fra starten bygger på et skrøbeligt grundlag. De er ofte indgået mellem mænd og kvinder, der ikke kendte hinanden særligt godt inden brylluppet, eller mellem par, hvor den ene – typisk kvinden – kommer til Danmark for at blive gift. Der kan være bagage i form af traumatiske oplevelser fra oprindelseslandet, og mange af de interviewede mangler uddannelse, danskundskaber og et netværk, der kan hjælpe dem med at navigere i Danmark.

Det gælder også for børnene, at langt flere af dem lever i fattigdom end etnisk danske skilsmissebørn. Tager man udgangspunkt i OECD's fattigdomsgrænse, er det over halvdelen af de skilsmissebørn i Danmark, der er efterkommere med ikke-vestlig baggrund, som må karakteriseres som fattige.

SVÆRE VILKÅR FOR SAMVÆR

Den manglende skilsmissekultur viser sig også i historierne om børnenes forhold til den forælder, de ikke bor sammen med. I langt de fleste tilfælde betyder det faderen, for det er mere almindeligt i denne gruppe at bo sammen med mor efter skilsmissen. Til gengæld er det mindre almindeligt at have et jævnligt og velfungerende samvær med far – og en betydelig større andel ser slet ikke deres far efter skilsmissen, sammenlignet med etnisk danske skilsmissebørn. Mange børn bliver desuden – som Gül og Jenna – inddraget i forældrenes konflikter, også efter bruddet.

De, der ser deres far, fortæller ofte om svære vilkår for samværet. Som Gül og Jennas far, der arbejder meget og har begrænset tid til sine døtre – eller Lailas far, der ofte, husker hun, efterlod hende i bilen, da hun var 8-9 år og på besøg: "Så tit sagde han at 'jeg skal lige ind og hente et eller andet – jeg kommer lige om 10 minutter'. Og så kunne jeg bare sidde i bilen

“Malik har siden skilsmissen boet på flere krisecentre med sin mor og lillesøster og er flere gange blevet opsøgt af sin far, der også en enkelt gang har bortført børnene.”

i to-en-halv time. Det er bare sket en million gange."

En del fædre bor småt og har dårligt plads til at have deres børn boende. Og nogle har svært ved at tage den omsorgsopgave på sig, der helt og holdent lå hos moderen, mens ægteskabet stod på. Forældrenes kontakt omkring børnene er ofte på et vågeblus eller helt fraværende; særligt, hvis der har været vold i forholdet. Der er dog også eksempler på velfungerende samværsordninger – og på enlige fædre.

NYE ÆGTESKABER

Flere fædre gifter sig hurtigt efter skilsmissen, og som eksemplet med Gül og Jennas far viser, kan det være svært at lukke børnene ind i det nye ægteskab. Ali på 13 år oplevede at ringe til sin far og få fat på den nye kone, som ikke vidste, hvem han var, fordi faderen "havde glemt at fortælle sin nye kone, at han havde børn."

Alis far er "pizzamand", som Ali kalder det, og hører også til dem, der arbejder meget. Selv vil Ali gerne noget andet, når han bliver voksen – og han vil også være en anden slags far: "Jeg vil have mig en uddannelse og et job, hvor jeg har tid til mine børn. Og hvis jeg bliver skilt, vil jeg stadig være der for mine børn."

*SFI-rapport 14:18, Ottosen, M.H., A. Liver-
sage & R.F. Olsen: Skilsmissebørn med
etnisk minoritetsbaggrund. 256 sider.
ISBN: 978-87-7119-253-7. e-ISBN: 978-
87-7119- 254-4. Vejledende pris: 250,- kr.*

PÅ VEJ MOD EN SKILSMISSEKULTUR

Farwha Nielsen har siddet i rapportens følgegruppe og fulgt og kommenteret projektet. Til daglig er hun underviser, konsulent og ejer af Etnisk KvindeConsult, der bl.a. bistår kommuner med udredninger af familiekonflikter i etniske minoritetsmiljøer.

Farwha Nielsen, hvordan ligger rapportens resultater i tråd med dine erfaringer som konsulent på området?

"Den bekræfter i høj grad det billede, jeg har. Den viser jo, at skilsmisser i de her miljøer på mange måder er langt mere komplicerede end en gennemsnitlig, dansk skilsmisse. Og det går ud over børnene, som både oplever at blive over- og underinvolverede. Overinvolveringen kommer, fordi børnene ikke bliver beskyttet mod forældrenes følelsesladede udtalelser om hinanden. Man lægger bare af, og det gælder både mænd og kvinder. På den anden side bliver børnene ofte underinvolverede, når bruddet er en realitet, fordi man ikke får fortalt dem på en god måde, at nu er far og mor flyttet fra hinanden, men det betyder ikke, at vi ikke elsker jer og så videre.

Generelt er det sådan – hvad rapporten jo også påpeger – at selvom skilsmissetalene er på vej op for etniske minoriteter i Danmark, så er det først nu, at der begynder at komme det, man kunne kalde en 'skilsmissekultur' i de miljøer. Altså, hvad gør vi, når bruddet kommer, og hvordan organiserer vi samværet efter skilsmissen? Og en bevidsthed om, hvad det fx gør ved dit barn, hvis du sidder og sviner din eksmand til eller siger til barnet "du minder mig om din far, jeg hader dig." Det begynder at komme, men det er en meget langsommelig proces.

Hvad kan man bruge rapporten til i de faglige miljøer, der møder familierne?

Jeg synes, rapporten synliggør for statsforvaltningen og andre professionelle, hvor komplekst det her felt er. I mit eget arbejde støder jeg tit på den opfattelse, at skilsmisser jo er almindelige, og det er voksne mennesker, vi taler om, så vi behøver ikke gøre noget særligt for de her børn. Det virker ofte, som om målestokken i forvaltningerne er almindelige, danske skilsmisser, men rapporten viser jo tydeligt, at det er vi ret langt fra her.

Hvad er det konkret, du tænker, fagfolkene omkring familierne kan blive bedre til?

Jeg savner en faglig anerkendelse af, at skilsmisser er så nyt et fænomen i de her miljøer, at der mangler eksempler og rollemodeller. Det er der brug for hjælp og støtte til at skabe – fremfor alt for at få et bedre fokus på barnets tarv. Miljøerne er selv i stand til at opbygge sådan en kultur, tror jeg, men parterne skal have hjælp og rum til refleksion, og der kan fagfolkene træde til.

Børn er også pårørende

AF BENTE BOSERUP, CHEF FOR BØRNETELEFONEN,
OG KIRSTEN HOLMSTRUP, BØRNEFAGLIG KONSULENT, BEGGE BØRNS VILKÅR

"Kære en eller anden. Jeg har en mentalt handicappet søster, som nogle gange flipper ud og fortæller mig, at jeg er verdens værste søster, og at jeg er grunden til, at vores forældre gik fra hinanden. Jeg har en enorm følelse af ensomhed, da jeg sjældent har følelsen af, at nogen forstår mig, og jeg har meget tit følelsen af, at alle andre passer ind i den her verden, bare ikke mig."

Fra BørneBrevkassen, Børns Vilkår.

Som ovenstående citat viser, lever alt for mange børn som pårørende til familiemedlemmer i alvorlig krise. Børnene er vidner til forældre, der gennemgår en konfliktfyldt skilsmisse, en svær sygdomsperiode eller på anden måde er kriseramte – og dermed er de det også selv. Problemet er, at indsatsen for at støtte op om dem er sektorbestemt, og at børn intet sted figurerer som en gruppe af pårørende, selvom det i høj grad er dem, der lider, når lynet slår ned i en familie.

Det er op til den enkelte skole eller kommune at få talt med barnet om de tab og de forandringer, det oplever, og som det måske slet ikke har sprog til at udtrykke og bear-

bejde. Det beror også på den enkelte skole eller kommunes vurdering, om barnet kommer i en sorggruppe eller samtalebehandling hos en relevant organisation.

Hvorfor? Fordi børn som pårørende ikke findes som kategori. Hverken fagligt eller lovgivningsmæssigt.

EN SAMTALE LETTER HJERTET

Heldigvis findes der en række gode behandlingsmuligheder og sorggrupper for børn, der mister en bror eller søster, eller hvis mor får en psykisk lidelse, eller hvis far får en sjælden sygdom, men der er ingen overordnede rettigheder eller indsatser i forhold til børn som pårørende. Det er det, der er problemet. Børn, der er sekundært ramt af alvorlig krise i hjemmet, oplever stor tavshed. De oplever at være anderledes, og de mangler et sprog, så de kan finde mening med, hvorfor mor er så trist eksempelvis.

Vi ved fra BørneTelefonen, at det kan lette et barns hjerte utroligt meget at få hjælp til at skelne fx mor fra den psykiske lidelse, der gør hende fjern og underlig. At det er helt naturligt, at barnet både elsker

"Problemet er, at indsatsen for at støtte op om dem er sektorbestemt, og at børn intet sted figurerer som en gruppe af pårørende, selvom det i høj grad er dem, der lider, når lynet slår ned i en familie."

igen. Alle forandres og får nye positioner, når lynet slår ned i en familie. Mange gange hører vi om voksne, der er bange for at gøre børnene mere kede af det ved at nævne "det unævnelige". Men barnet kan ikke blive mere ked af det. Det er allerede ked af det, og det er anstrengende at lade som om, man er glad, når man ikke er det.

BRYD ENSOMHEDEN

Vi ønsker et langt større fokus i offentligheden på børn som pårørende, så vi får en mere kompetent og konsekvent støtte til dem. Således at det at være barn af en far, der er i fængsel, bliver noget, man kan tale om i klassen for eksempel. Her er det uhyre vigtigt, at skolen og lærerne inviterer børnene ind i en samtalekultur. At fælles-

bror er blevet hjerneskadet, er et barn i en krisesituation – og beføjelserne og ansvarsforpligtelsen til at støtte op om barnet bør være derefter.

Heldigvis er der skoler, der har sorg- og krisehandleplaner, hvor lærerne og pædagogerne føler sig klædt på til at tale med børnene, give dem ekstra opmærksomhed og eventuelt henviser til en sorggruppe i andet regi, eller hvad det nu kan være. Det vigtigste er, at barnet ikke efterlades ordløs i en svær situation.

TIDLIG NORDISK INDSATS

I Norge, Sverige og Finland har man fokus på denne skjulte gruppe af pårørende, som børnene er. I Danmark halter vi bagefter. Der findes på nuværende tidspunkt ikke en samlet lovgivning, og der er heller ikke iværksat nye lovgivningsinitiativer på området. Erfaringen viser, at en indsats ikke nedfældet ved lov, bliver den sporadisk og i værste fald ikke sammenkørt. Det er ikke sikkert, lægen spørger "Hvad med dine børn?", "Hvordan får du talt med dem om din sygdom?", "Får de også sat ord på, hvordan de har det?", når en forælder får stillet en alvorlig kræftdiagnose for eksempel. Eller at barnet møder fagpersoner, der er klar til at håndtere børn i krise, og ikke lader sig spise af med, om de ser glade ud, eller de passer deres lektier.

Børns Vilkår vil i samarbejde med blandt andre Børnerådet, Kræftens Bekæmpelse, Børn, Unge og Sorg og Center for Familieudvikling arbejde for, at børn bliver taget alvorligt som pårørende. At deres rettigheder sikres, og at vi ikke får en sektorlovgivning.

Hensigtserklæringer er ikke nok. Der skal handling til, hvis ikke børn fortsat skal bære alene på den byrde, det er at være pårørende.

BØRN SOM PÅRØRENDE I DANMARK

100.000 børn og unge lever med en forælder, der er psykisk syg
22.000 børn oplever vold i hjemmet
18.000 børn oplever hvert år, at deres forælder bliver fængslet. Der er konstant 4.500 børn som har en far eller mor i fængsel.
100.000 børn og unge under 28 år oplever alvorlig sygdom eller død i familien.
Omtrent hver tredje barn oplever, at forældrene bliver skilt.

Kilde. SFI, Psykiatrifonden, Egmont Fonden, Børn, Unge og Sorg.

sin mor og hader den sygdom, der påvirker hende. At få sat ord på, at det ikke er mor, barnet hader. Og at det ikke skal have skyldfølelse over at gå rundt og tumle med så store og modsatrettede følelser. På BørneTelefonen møder de anonyme og nærværende voksne, som både har tiden og modet til at snakke de svære følelser, som børnene alt for ofte bærer rundt på alene. Støtten til et barn som pårørende skal naturligvis respektere barnets loyalitet og klemte følelser ved overhovedet at fokusere på sig selv.

Børnene kan være præget af angst, uro og bekymringer. De kan have svært ved at sove om natten og svært ved at hænge sammen i skolen. Også socialt. Derfor er det afgørende med en tidlig indsats. Det vil sige, at omsorgspersonerne skal turde tale med barnet om det, der sker, og om de tab, barnet har. Det er for eksempel en udbredt misforstået godhed, at sige "men så er det godt, du har din mor," når barnets far er kommet i fængsel eller er blevet kræftsyg. Husk på, barnets mor er heller ikke længere er den samme. Det bliver hun måske aldrig

skabet rummer dem. Den almengørelse der ligger i det, er afgørende. I samtalen fritages barnet for at bære ansvar for familien, bliver mødt med respekt og får brudt med den ensomhedsfølelse, der følger med at miste og være i krise. Et barn der føler sig alene med sine problemer, har ofte først og fremmest brug for, at de voksne får øje på det. Som en pige udtrykker det til BørneChatten:

"Jeg er ret ensom i skolen og har kun tre venner i min klasse og hørte dem forleden bagtale mig. Ved ikke hvad jeg skal gøre. Jeg græder hele tiden, når jeg er alene. Min far er i fængsel og er altid uvenner med min mor, og jeg vil bare have én, jeg kan stole på. Hvad gør jeg?"

Desværre kommer hjælpen i dag mange gange for sent.

Det er først, når et barn har lavet tilpas meget ballade i skolen, har ændret adfærd og er blevet indadvendt eller udadrettede, at alarmklokkerne begynder at ringe. Der ser vi meget gerne en langt mere tidlig indsats iværksat. Et barn, hvis forældre kun mødes i Statsforvaltningen, eller hvis

Hele vejen rundt om udsatte børn

I de fleste af landets kommuner bruger sagsbehandlere i dag de såkaldte ICS-fokusområder i arbejdet med udsatte børnefamilier. Det har skærpet rådgivernes faglighed og hjulpet de berørte familier, vurderer børne- og familiechef Inge Skov Madsen fra Kerteminde Kommune. Nu har SFI opdateret fokusområderne, baseret på den nyeste forskning om udsatte børn.

“Vi arbejder jo med relationer, som altid bringer den enkelte rådgivers etik og værdisæt i spil. Det at have et systematisk værktøj betyder, at vi ikke forlader os på rådgiverens fornemmelser og ’synsninger’ om, hvad der er normal eller bekymrende adfærd i en familie.”

Inge Skov Madsen, Børne- og familiechef, Kerteminde Kommune

AF TRINE JØRGENSEN

Barnet er et accepteret medlem af familien. Forældrene lærer barnet at respektere andre og andres ting. Barnet kan samarbejde med jævnaldrende, når de leger sammen. Der er mange skænderier og konflikter i hjemmet. Forældrenes relationer til naboer og offentlige myndigheder er generelt harmonisk. Barnet er ikke renligt – og der er ikke nogen forklaring på det.

Det er blot nogle få af de mange udsagn om barnets og familiens hverdag og trivsel, som udgør de såkaldt aldersopdelte fokusområder i den socialfaglige metode Integrated Children's System (ICS). SFI har nu udarbejdet en ny version af fokusområderne, hvor udsagnene er blevet opdateret og systematiseret med baggrund i den nyeste forskningsviden om udsatte børn.

FRA 'SYNES' TIL SYSTEMATIK

Inge Skov Madsen er børne- og familiechef i Kerteminde Kommune og har arbejdet med ICS, siden det blev indført i Danmark i 2007. Metoden stammer fra Storbritannien og bruges i dag i et flertal af de danske socialforvaltninger, når det gælder børnefamilier inden for normalområdet.

ICS er tænkt som en støtte og inspiration i socialrådgiveres samtaler med familien, fx i forbindelse med børnefaglige undersøgelser eller handleplaner. Og det har givet et kvalitetsløft, mener Inge Skov Madsen:

"Vi arbejder jo med relationer, som altid bringer den enkelte rådgivers etik og værdisæt i spil. Det at have et systematisk værktøj betyder, at vi ikke forlader os på rådgiverens fornemmelser og 'synsninger' om, hvad der er normal eller bekymrende adfærd i en familie."

Samtidig er det afgørende, at ICS ikke er et egentligt spørgeskema eller spørgeguide, men netop blot fokuspunkter. Det er rådgiveren, der afgør, hvordan de enkelte punkter skal vægtes og tolkes i det konkrete arbejde med den enkelte familie, pointerer Inge Skov Madsen.

MERE FOKUS PÅ OMGIVELSER

ICS har tre overordnede områder: Barnets udviklingsmæssige behov, forældrenes kompetencer og familiens forhold og omgivelser. Domænerne går på tværs af aldersinddelingen i otte grupper – fra det ufødte barn og op til den unge mellem 18 og 22 år – så der inden for hver aldersgruppe er en lang række udsagn om de tre områder, som de ser ud på netop dette tidspunkt i barnets liv.

SFI's opdatering af udsagnene bygger på den nyeste forskningsviden, og den viser bl.a., at forhold som bolig, økonomi og lokalmiljø spiller en stor rolle for børnenes trivsel. Der er desuden kommet mere fokus på at inddrage barnets ønsker og perspektiver i det socialfaglige arbejde med udsatte familier. Begge disse forhold er omsat til nye udsagn på listen, ligesom aldersinddelingen er blevet skærpet.

Og det ligger fint i tråd med den måde, fokusområderne allerede nu bruges i fx Kerteminde Kommune, fortæller Inge Skov Madsen:

"Pointen med ICS er jo netop at komme hele vejen rundt om familien, og her er omgivelserne jo også vigtige. Og så gør aldersopdelingen, at vi bliver mere skarpe på, hvad man kan forvente af børn på forskellige alderstrin."

SE OGSÅ DET, VI KAN

For de familier, det hele handler om, har fokusområderne også gjort en forskel, vurderer Inge Skov Madsen. Der er endnu ikke lavet egentlige effektmålinger af ICS, men den praktiske erfaring er positiv:

"De gange vi har spurgt borgerne om deres oplevelse af samarbejdet med den nye metode, får vi altid samme besked: Det er rigtig godt, for førhen ville I kunne tale med os om alt det, vi ikke kunne – men nu kan I også se, at der er en masse, vi kan."

SFI-rapport 14:08, Oldrup, H. & A.-K. Højen-Sørensen: De aldersopdelte fokusområder i ICS. Kvalificeringen af den socialfaglige metode. 189 sider. e-ISBN: 978-87-7119-236-0. Netpublikation.

Ny interaktiv testmetode for skoleelever skal undersøges

Kan en ny og interaktiv måde at teste skoleelevers kognitive funktioner på gøre skolerne bedre til at målrette undervisningen mod det enkelte barns behov? Og kan det være med til at fremme skolepræstationer? I et nyt projekt om skolestøtte til børn i familiepleje skal 'Dynamisk testning' afprøves.

AF MARIE THOLUND STRANDE

"Dynamisk testning bliver brugt i mange andre lande som fx Holland, Tyskland, England og USA, men er helt nyt i Danmark. Generelt er der endnu ikke så meget forskning om, hvordan skoleindsatser virker, når man baserer dem på udredning med dynamiske testmetoder", fortæller ph.d.-studerende Misja Eiberg, der står i spidsen for det nye SFI-projekt.

Formålet med SFI-projektet er at afprøve, om en særlig skoleindsats for børn i familiepleje virker mere effektiv, hvis den bliver baseret på dynamisk testning af barnets kognitive funktioner og indlæringsstrategier.

'Dynamisk testning' er en særlig interaktiv måde at udrede en elevs kognitive eller faglige vanskeligheder på. Modsat almindelige testmetoder, som i dag benyttes i pædagogisk, psykologisk rådgivning (PPR), taler psykologen og barnet sammen undervejs.

Barnet får derfor lov til at øve sig, mens psykologen afprøver forskellige måder at give barnet hjælp til at løse opgaverne på. Formålet er, at psykologen bruger barnets reaktioner i testsituationen til at få viden om, hvordan det lærer bedst, og dermed hvordan skolen bedst kan fremme barnets læring.

Selve indsatsen i projektet hedder 'LUKoP for skolen' og er en samarbejdsmodel mellem en psykolog, en speciallærer fra barnets skole, barnets primære lærer og plejeforældrene. Samarbejdet starter med, at psykologen – sammen med speciallæreren – tester barnet.

Den udredning kommer til at ligge til grund for en uddannelsesplan, som står i

centrum for samarbejdet. På møder hver 3. måned reviderer teamet omkring barnet planen og finder – med psykologen og speciallæreren som vejleder – frem til, hvordan de bedst kan støtte barnet i forhold til undervisningen.

LUKoP-indsatsen involverer 50-60 børn i alderen 6-13 år, hvoraf halvdelen bliver udredt via dynamisk testning. Indsatsen forløber over 2 skoleår på tværs af 20 kommuner og er del af en større effektundersøgelse om skolestøtte til børn i familiepleje, som Misja Eiberg har startet i august 2014.

Forskergruppen vil – i udvalgte cases – også observere, om dialogen på teammøderne og undervisningen forløber anderledes, når det er dynamisk testning, der ligger til grund for LUKoP-indsatsen.

SKOLEINDSATSER SOM ER ENDNU MERE RETTEDE MOD BARNETS BEHOV

Misja Eiberg afprøver metoden i samarbejde med psykolog Grethe Damon, der er uddannet i dynamisk testning fra Feuerstein Institutet i Israel. De håber, at testformen kan gøre individuelle skoleindsatser endnu mere rettede mod barnets behov og resurser.

Fra Grethe Damons praksis har Misja Eiberg et eksempel på en skoleelev, som tager en kognitiv test, hvor han – for at gøre et mønster komplet – skal vælge mellem flere forskellige brikker. Kun én brik passer ind, men han bliver ved med tilfældigt at pege løs på alle brikkerne.

"Under normale omstændigheder vil eleven score meget lavt i testen, og skolen vil måske lave interventioner som tager udgangspunkt i, at han har store vanskelig-

“Barnet får derfor lov til at øve sig, mens psykologen afprøver forskellige måder at give barnet hjælp til at løse opgaverne på.”

heder med systematisk tænkning. Men i en dynamisk testsituation, hjælper psykologen i stedet eleven på vej ud fra barnets reaktioner”, fortæller Misja Eiberg.

Her prøver hun fx at skjule valgmulighederne og foreslå eleven at se på selve mønstret, mens hun spørger ind til, hvad der mangler i figuren. Herefter er eleven i stand til selv at tegne mønstret færdigt, og psykologen kan konstatere, at barnet ikke har vanskeligt ved systematisk tænkning, men derimod har svært ved at sortere mange indtryk samtidig.

“Ud fra det perspektiv kan man sige, at det vil give mere mening at støtte barnets indlæring ved at lave et undervisningsmateriale, som er begrænset i stimuli, og sørge for at eleven sidder et mere stille sted i klassen”, siger Misja Eiberg.

OMSÆTNING AF DYNAMISK TESTNING I PRAKSIS – UDVIKLING AF UNDERVISNINGSMATERIALE

Samtidig med at Grethe Damon udfører de dynamiske testsessioner i projektet, video-filmer hun dem også. Ud fra videoerne skal hun og Misja Eiberg analysere, hvordan de bedst kan gøre testmetoden anvendelig for praktikere.

Aktuelt eksisterer dynamisk testning nemlig mest som et teoretisk paradigme,

der beskriver samspillet mellem psykolog og barn. Videoerne skal her også bruges til at lave et undervisningsmateriale.

“Det, vi gerne vil, er at gøre dynamisk testning mere tilgængeligt for PPR og andre praktikere ved at prøve at gøre det lidt mere manualbaseret, hvordan man kan teste dynamisk”, siger Misja Eiberg.

Selvom undersøgelsen fokuserer på en indsats for børn i familiepleje, håber Misja Eiberg også at kunne vurdere metoden som et nyttigt redskab i skoleindsatser mere generelt. LUKoP-indsatserne afsluttes i 2016, og SFI forventer at udgive resultaterne i 2017.

PISA-eleverne 12 år efter: Øvelse gør mester

Er der sammenhæng mellem, hvor godt man læser som 15-årig, og hvordan man sidenhen klarer sig i uddannelsessystemet? Ja, det er der, viser en ny rapport fra SFI, som har opsøgt en gruppe PISA-deltagere 12 år efter, de tog testen. Det betyder dog ikke, at svage læsere i skolen nødvendigvis klarer sig dårligt senere hen.

AF TRINE JØRGENSEN

Du skal vedligeholde og udvikle det, du har lært – ellers mister du dine færdigheder igen. Det er en af konklusionerne i en ny SFI-rapport, der har opsøgt knap 1.900 tidligere deltagere i PISA-testen og afprøvet deres læsefærdigheder igen 12 år efter, de deltog i PISA.

Udover en læsetest har forskerne også interviewet de unge om deres videre færd til uddannelse og job, siden de forlod skolen, og rapporten giver derfor et unikt indblik i sammenhængen mellem læsefærdigheder i skolen og i voksenlivet – og i, hvilken rolle de unges valg og vilkår spiller her.

LÆSEEVNER GIVER MULIGHEDER

Og at der er en sammenhæng, lader rapporten ingen tvivl om: Jo bedre man læste som 15-årig, des mere sandsynligt er det, at man også er en god læser som 27-årig. Og jo bedre man læser, des mere sandsynligt er det, at man har taget en uddannelse i de mellemliggende år.

"Rapporten bekræfter for mig, at den vægt, vi tillægger PISA-resultaterne, er velbegrundet – forstået sådan, at ja, der er en sammenhæng mellem, hvor godt de unge læser i skolen, og deres mulighed for fx at få en uddannelse. På den anden side er det jo heldigvis ikke sådan, at ens skæbne kan forudsiges ud fra det læseniveau, man har som 15-årig," siger Elsebeth Aller. Hun er chefkonsulent i Kvalitets- og Tilsynsstyrelsen under Undervisningsministeriet, arbejder til dagligt med PISA og har været formand for rapportens følgegruppe.

BRUG DET ELLER MIST DET

Rapportens tal viser nemlig tydeligt, at færdigheder ikke er en statisk størrelse.

De udvikles – eller afvikles – i takt med de unges videre færd: Dem, der har taget en videregående uddannelse, er således den gruppe, der har forbedret deres læsefærdigheder mest. Omvendt har de unge, der har haft perioder med overførselsindkomst, siden de forlod skolen, flyttet sig mindst, når det gælder læseevner.

Og selvom de gode læsere gennemgående klarer sig bedst i uddannelsessystemet, følger det ikke deraf, at de svageste læsere i skolen også er de svageste som voksne: Ca. hver fjerde deltager har forbedret deres læseevner så meget, at de ligger højere i feltet som 27-årige, end de gjorde i skolen. Og blandt de svageste læsere i skolen har knap halvdelen taget en erhvervsuddannelse og hver femte en videregående uddannelse.

"Tallene demonstrerer jo, at de mindre gode læsere i skolen godt kan flytte sig. Det tyder på, at ungdomsuddannelserne fx med den rigtigt tilrettelagte undervisning vil have mulighed for at støtte de svage læsere og motivere dem til at tage en videre uddannelse," siger Elsebeth Aller.

INTERNATIONAL OPMÆRKSOMHED

Projektet er igangsat i forbindelse med en anden stor OECD-undersøgelse, PIAAC eller Programme for the International Assessment of Adult Competencies. Ligesom PISA tester PIAAC bl.a. kompetencer i læsning, blot for voksne mellem 16 og 65 år. Knap 1.900 tidligere PISA-elever sagde ja til også at deltage i PIAAC, og de udgør grundlaget for undersøgelsen, som er iværksat af kredsen af ministerier bag PIAAC i Danmark.

Danmark er det hidtil eneste land, der på denne måde har valgt at kombinere data fra de to tests, og derfor er der stor international opmærksomhed omkring resultatet, fortæller Elsebeth Aller.

"Det, undersøgelsen kan i international sammenhæng, er at kaste et nyt lys på de eksisterende PISA-resultater ved at følge de unge mennesker over tid – og da PIAAC indeholder både tests og interviews, får vi mange typer information om deltagerne. Jeg ved, at man i mange af de lande, der deltager i PISA, vil læse det kommende engelske materiale om projektet med stor interesse."

SFI-rapport 14:13, Rosdahl, A.: Fra 15 år til 27 år. PISA 2000-eleverne i 2011/12. 160 sider. ISBN: 978-87-7119-245-2. e-ISBN: 978-87-7119-246-9. Vejledende pris: 160,00 kr.

“Ca. hver fjerde deltager har forbedret deres læseevner så meget, at de ligger højere i feltet som 27-årige end de gjorde i skolen.”

Innovation og kreativitet belønnes ikke i Danmark

Det kan ikke betale sig for danske ansatte at være kreative og innovative målt i forhold til, hvad det giver i lønningsposen. Derimod har det positiv indflydelse på lønnen, hvis du bruger dine evner til at formidle viden. Ny undersøgelse viser, hvordan forskellige kompetencer har indflydelse på danskerne løn.

AF ALICE HEEGAARD KLYNGE, FORSKER, SFI

“De ansatte er ganske vist villige til at bruge deres kreative og innovative potentiale i en vid udstrækning uden at blive økonomisk belønnet for det, men en eller anden form for gulerod må være nødvendig for at fremme denne kompetence.”

Det danske arbejdsmarked har ikke fokus på kreativitet og innovation som evner, der skal fremmes og være udslagsgivende for løncheckens størrelse. Ansatte, der bruger en høj grad af den kreative og innovative evne, har den samme løn som ansatte, der bruger en lav grad af evnen, viser den nye undersøgelse fra SFI.

DER BØR VÆRE EN GULEROD

Det er bemærkelsesværdigt, at der ikke er en økonomisk fortjeneste forbundet med at være kreativ og innovativ på arbejdet. Markedsmekanismerne er ofte indrettet sådan, at prisen er nul ved et overudbud af en vare. Derfor kunne man tro, at den manglende økonomiske aflønning af den kreative og innovative evne bunder i et overudbud af aktiviteten. Det forekommer dog usandsynligt, at netop denne evne har et overudbud. Derimod virker det mere sandsynligt, at

Danmark endnu ikke udnytter denne evne fuldt ud i den danske arbejdsstyrke, og at danske virksomheder har mere fokus på at nå fastsatte mål end på at spotte og honorere den indsats, de ansatte lægger i at innovere.

Vi kommer ikke udenom, at kapaciteten til at være kreativ og innovativ er væsentlig. En central udfordring for Danmark er, at vi har brug for at blive endnu dygtigere til at skabe nyt og innovere, når produktionen outsources i stigende grad, og konkurrencen på vidensarbejde også øges. De ansatte er ganske vist villige til at bruge deres kreative og innovative potentiale i en vid udstrækning uden at blive økonomisk belønnet for det, men en eller anden form for gulerod må være nødvendig for at fremme denne kompetence. Det skal simpelt hen kunne betale sig for ansatte at innovere og skabe nye produkter, serviceydelser og

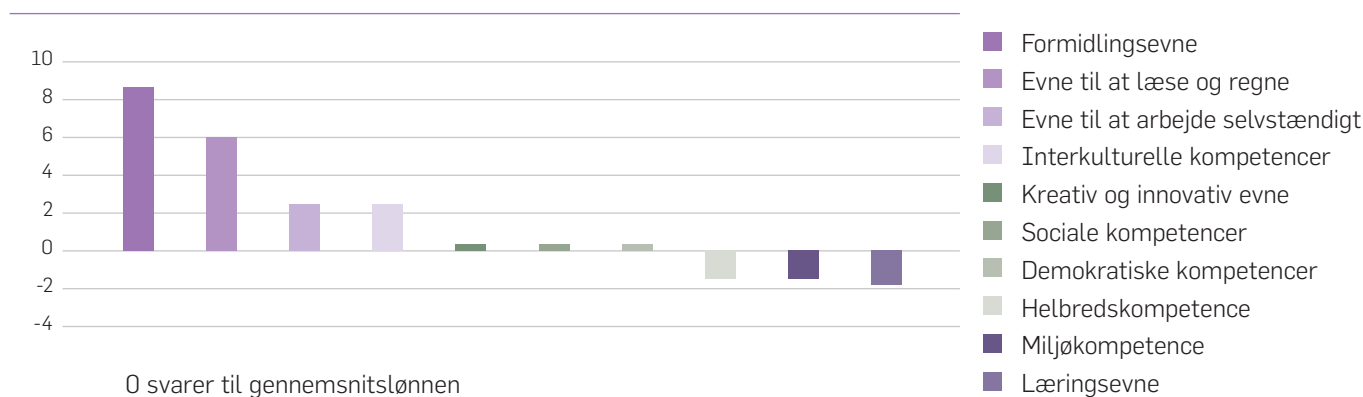
arbejdsprocesser, hvis Danmark igen skal have høj vækst og fortsat været rigt land.

FORMIDLINGSEVNE ER I HØJ KURS

Anderledes er det med formidlingsevnen, som er den evne, der har langt den største positive effekt på lønnen. Ansatte, der formidler meget viden på arbejdet, har nemlig en markant højere løn end ansatte, der bruger en lav grad af evnen på det danske arbejdsmarked.

Set i det lys kan Danmark øge væksttempoet og blive ved med at være blandt de rige lande ved at øge omfanget og kvaliteten af denne aktivitet. Den højere aflønning tyder nemlig på, at netop formidlingsevnen gør de ansatte produktive og skaber værdi i virksomhederne. Det gør formentlig også aktiviteten tiltrækkende og skaber en tilstrømning. Det må derfor anses som vigtigt at løfte kvaliteten af viden og kompetencer om

KOMPETENCERNES EFFEKT PÅ LØN I PROCENT

formidling, således at de ansatte ikke alene formidler meget, men at de også formidler godt og effektivt. Ved at løfte kvaliteten, kan de ansattes produktivitet øges yderligere, og det kan bidrage til en højere vækst.

UNDERSØGELSENS TI KOMPETENCER

Undersøgelsen opererer med i alt ti kompetencer (se fig), som OECD vurderer som de kompetencer, der må være til stede for at skabe vækst og velfærd i et OECD-land. Det er vurderingen, at alle ti kompetencer skal være repræsenteret i større eller mindre grad hos alle i arbejdsstyrken, for at de er kompetente til at klare udfordringerne i en moderne økonomi.

Undersøgelsen viser da også som forventet, at alle bruger de ti kompetencer i større eller mindre grad på arbejdet. Ingen er dog gode til alt. Fx er dem, der formidler mest viden på arbejdet ikke nødvendigvis dem, der er mest kreative og innovative.

Listen af de undersøgte kompetencer er omfattende, og samlet set spiller de en særdeles stor rolle for lønnen. Nogle spiller dog en større rolle end andre, som figuren viser. Resultaterne tager højde for, at de ansatte bruger alle ti kompetencer på arbejdet, og at der er forskelle i deres type af job, arbejdsmarkedserfaring og uddannelse.

VÆRKTØJ TIL PRIORITERING AF KOMPETENCERNE

Den nye undersøgelse gør det muligt at give en evidensbaseret indsigt i brugen og aflønningen af de ti nøglekompetencer – og giver dermed mulighed for at prioritere mellem kompetencerne på baggrund af faktuel viden.

Ingen kan blive gode til alt, da tid er en begrænset ressource. Det er derfor nødvendigt at prioritere mellem de forskellige kompetencer og at denne prioritering sker rigtigt. Det gælder både for samfundet i forhold til indretningen af uddannelses-, arbejdsmarkeds- og erhvervspolitikker, og som individ i forhold til uddannelse og karriere.

ET FINGERPEG

På baggrund af undersøgelsens resultater, er det oplagt blandt andet at kigge på incitamentsstrukturen for at være kreativ og innovativ på det danske uddannelses- og arbejdsmarked. Hvordan kan man øge fokus på vigtigheden af at kunne innovere og skabe nye produkter, serviceydelser og arbejdsprocesser? Det bliver interessant at se, hvorvidt regeringens innovationsstrategi fra 2012 kan være med til at løse udfordringen.

I forhold til evnen til at formidle, bør den positive indvirkning på lønchecken følges op af et øget fokus på, hvordan man kan løfte kvaliteten af formidlingsevnen og sikre, at den danske arbejdsstyrke ikke alene kan formidle meget, men at den også kan formidle godt og effektivt.

Hvordan de politiske initiativer præcist skal udformes, kan naturligvis diskuteres. Resultaterne angiver selvsagt heller ikke den endegyldige sandhed. Men resultaterne kan give et fingerpeg om, hvilken retning man kan gå fremover.

Figuren herover viser, hvordan de ti kompetencer, som OECD vurderer som de kompetencer, der må være til stede for at skabe vækst og velfærd, bliver belønnet på det danske arbejdsmarked.

Den kreative og innovative evne er overraskende ikke blandt de kompetencer, som belønnes på det danske arbejdsmarked. Modsat er formidlingsevnen den evne, der belønnes mest.

Au pair på lige fod findes ikke

Regeringens forslag til ændringer af au pair-ordningen betyder klarere forhold for både værtsfamilien og den udenlandske au pair. Men der er stadig tale om et hierarkisk og ulige afhængighedsforhold.

AF ANIKA LIVERSAGE, SENIORFORSKER, OG
REBEKKA BILLE, VIDENSKABELIG ASSISTENT, SFI

Au pair-ordningen blev indført i Danmark i starten af 1970'erne. Dengang var den tænkt som en ramme om kulturel udveksling mellem en dansk familie og en ung europæer, som mod husly og lommepenge kunne gå til hænde i hjemmet. I dag er den oftest et møde mellem en ung kvinde fra den fattige del af verden, og en velhavende, dansk familie. Fire ud af fem danske au pairs kommer fra Fillipinerne, og langt de fleste er kvinder.

Mange au pairs er i dag primært motiverede af ønsker om at tjene penge, og mange har økonomiske forpligtelser i hjemlandet, hvor de fx bidrager til forsørgelse af familien eller betaler søskendes uddannelser. Samtidig har værtsfamilierne i højere grad brug for hjælp til husarbejdet, end de har behov for kulturel udveksling. Vi er dermed langt fra au pair-ordningens historiske udspring.

Blandt andet på baggrund af en omfattende SFI-undersøgelse af den eksisterende au pair-ordning er regeringen nu kommet med et udspil til en forbedring af ordningen.

Au pair-ordningen lægger i udgangspunktet op til et ligeværdigt forhold mellem parterne – heraf navnet "au pair", som kan oversættes med "på lige fod". I praksis er der dog tale om et grundlæggende ulige forhold.

En au pair kommer til Danmark og skal bo i en families hjem og udføre det arbejde, som familien ikke selv har tid til eller gider. Au parens opholdstilladelse er knyttet til en bestemt familie og er af maksimalt to års varighed. Fungerer forholdet ikke, må au pairen finde en anden familie eller miste sin opholdstilladelse og dermed de lommepenge, der gør det muligt at sende penge hjem. Regeringens udspil går ikke ind og ændrer ved det hierarkiske afhængighedsforhold.

AU PAIR-ORDNINGENS PARADOKS

Au pair-ordningen bygger endvidere på et paradoks. På den ene side ønsker man ikke at øge den ufaglærte arbejdskraftindvandring til Danmark. På den anden side er der tale om at få udført husligt arbejde, som mange lader til ikke at gide gøre – og slet ikke for 3200 kroner om måneden i lommepenge samt kost og logi.

De færreste familier har råd til at betale dansk mindsteløn for husarbejdet, og der ville med stor sandsynlighed heller ikke være rift om at blive ansat i den slags job i Danmark. Omvendt frygtede mange af de au pairs, vi talte med i forbindelse med undersøgelsen, at ordningen ville blive nedlagt, da de alternative jobmuligheder, de havde i andre dele af verden, generelt ikke var bedre.

Forholdet mellem au pair og værtsfamilie kan udvikle sig meget forskelligt: Nogen får et varmt og familiært forhold, der til en vis grad opleves som ligeværdigt, mens andre oplever konflikter, fordi de har forskellige forventninger til fx samvær eller arbejdsmængde. Sker det sidste, kan au pairs føle sig udnyttet, men kan samtidig undlade at anmelde det, fordi de er i en sårbar position.

I vores undersøgelse kom det frem, at flere værtsfamilier har behov for, at au pairen generelt er til rådighed som den "tredje voksne" i familien, fx under sygdom og når der lige er behov for det. Det medfører, at nogle au pairs oplever, at de aldrig rigtig har fri. Større tydelighed omkring fritid og arbejdstid var en af de ting, som au pairesne efterspurgte i undersøgelsen.

“Flere værtsfamilier har behov for, at au pairen generelt er til rådighed som den ”tredje voksne” i familien, fx under sygdom og når der lige er behov for det. Det medfører, at nogle au pairs oplever, at de aldrig rigtig har fri.”

ARBEJDE OG FRITID SKAL SKILLES AD

Det forsøger regeringen nu at tage højde for ved fx at stille forslag om et udvidet arbejdstidsskema og mere sammenhængende fritid til au pairen. Det skal hjælpe til, at det bliver tydeligt, hvornår man som au pair står til rådighed, og hvornår man har fri.

Af andre initiativer i regeringens udspil kan nævnes, at man ønsker at hæve lommepengebeløbet til 4000 kr. om måneden, som skal indbetales på en bankkonto, samt at både værtsfamilier og au pairs bliver bedre informeret både før og under opholdet.

Der er dermed flere gode initiativer i regeringens udspil. Det er fx et godt skridt på vejen, at man sørger for, at man som au pair kender sine rettigheder, og at værtsfamilien kender reglerne. Det vil dog i langt de fleste tilfælde være stort set umuligt at kontrollere, om reglerne bliver overholdt. Ikke mindst fordi et au pair-ophold udspiller sig inden for et hjemms fire vægge. Uoverensstemmelser opleves og beskrives ofte forskelligt af de involverede parter, uden at kunne dokumenteres, og mange sager vil således blive henlagt med henvisning til, at det er "ord mod ord".

Da vi lavede vores undersøgelse, mødte vi flere værtsfamilier, der sagde, at de burde få uanmeldt besøg som kontrol for, at de opfylder kravene og reglerne. Det lægges der ikke op til i regeringens 14 forslag til forbedringer af au pair-ordningen. Er der nogen, der vil udnytte ordningen, kan de det sagtens, og det afhjælper de nye initiativer desværre ikke.

Det er rigtig fint med bedre vilkår – men "au pair" / "på lige fod" bliver det ikke.

AU PAIRER FORDELT EFTER NATIONALITET

Alle førstegangstilladelser i 2011. Procent.

	Antal	Pct.
Filippinerne	1.950	80,9
Ukraine	87	3,6
Thailand	44	1,8
Kenya	36	1,5
Brasilien	35	1,5
Rusland	32	1,3
Kina	30	1,2
USA	27	1,1
Øvrige tidligere sovjetrepublikker	9	0,4
Øvrige Europa	12	0,5
Øvrige Afrika	34	1,4
Øvrige Asien	60	2,5
Øvrige Nord- og Sydamerika	45	1,9
Oceanien	8	0,3
I alt, pct.	2.409	100,0
I alt, førstegangstilladelser	2.409	2.409

Anm.: En person kan gå indgå flere gange i tabellen, hvis pågældende er begyndt som au pair hos flere familier i løbet af 2011.

Kilde: Egne beregninger på data fra SFR og Danmarks Statistik.

Migrationsforskning er på vej ud af ghettoen

Midt i august mødtes knap 250 migrationsforskere til konference i København under overskriften "Flows, places and boundaries". Konferencen tegnede et portræt af et forskningsområde, der er på vej ud af ghettoen – både i konkret og overført betydning.

AF TRINE JØRGENSEN

"Man kan vel sige det sådan, at forskning i migration og indvandring er blevet mainstream. Man putter ikke længere området over i en faglig ghetto, hvor man bruger én forklaringsmodel for majoritetsbefolkningen, men nogle helt andre forklaringer på de samme fænomener, når de forekommer i indvandrerkrædse. Den udvikling synes jeg er fantastisk glædelig."

Sådan siger seniorforsker på SFI Anika Liversage. Hun var en af hovedkræfterne bag årets konference i netværket Nordic Migration Research. Her mødtes knap 250 forskere – primært fra de skandinaviske lande, men også fra andre dele af verden – til tre dages debat og udveksling af den nyeste viden inden for forskning i migration og indvandring.

Netværket blev dannet i 2007 og samler forskningsmiljøer fra hele Norden. Forsker Hilde Lidén fra det norske Institutt for Samfunnsforskning i Oslo er aktuell formand for netværket, og hun deler Anika Liversages vurdering:

"Siden vi stiftede netværket, er migration og indvandring gået fra at være et separat forskningsområde til også at være et aspekt af mange andre forskningsområder, så man finder indvandringsperspektivet inden for forskning i fx uddannelse, arbejdsliv, sundhed osv."

IKKE GOLF OG MALLORCA

Denne faglige integration oplevede Anika Liversage, da hun ledede en workshop på konferencen om aldrende immigranter og flygtninge. Lige præcis den kombination af emner er der ikke mange forskere, der beskæftiger sig med – af den naturlige

årsag, at der stadig er relativt få ældre indvandrere i de nordiske lande:

"Demografisk er det her et felt på vej op, for der vil selvfølgelig komme flere og flere ældre indvandrere med tiden, og vi kan allerede nu se en tendens til, at det ikke er en golf og Mallorca-alderdom, de her mennesker får. De er gennemsnitligt både fattigere og har dårligere helbred end danskfødte ældre," fortæller Anika Liversage.

FORSKELLIGE FAGLIGHEDER

Sundhed og økonomi fyldte da også meget i workshoppens seks præsentationer, som bl.a. handlede om kronisk syge bosniere, der vender tilbage til Bosnien fra Danmark, kolliderende sundhedsopfattelser i et kommunalt sundhedsprojekt blandt tyrkere i Ishøj – og livsvilkårene for ældre, fattige tyrkiske kvinder i Danmark.

Workshoppen samlede mange forskellige fagligheder, og det var netop pointen, fortæller Anika Liversage:

"For mig var det en stor fornøjelse at høre unge ph.d.-studerende, der arbejder med ældre indvandrergrupper fra et migrationsperspektiv, få input fra garvede gerontologer, der måske først for nylig er begyndt at beskæftige sig med indvandrere, men som har en kolossal baggrundsviden om ældreområdet."

Anika Liversage arbejder aktuelt på et projekt om fattige, ældre tyrkiske kvinder i Danmark, i samarbejde med seniorforsker på SFI Vibeke Jacobsen og forskningsprofessor på Københavns Universitet Gretty Mirdal. Resultater fra projektet forventes offentliggjort i 2015-2016.

Den 11. december 2014 holder SFI en endagskonference om udsatte grupper blandt etniske minoriteter. Hold øje med vores hjemmeside hvor konferencen vil blive annonceret i løbet af september.

Ældre dyrker mere motion end for 15 år siden

En ny rapport fra SFI viser, at ældre dyrker mere motion i dag, end de gjorde i 1997. Der er sket et markant fald i antallet af ældre, som aldrig dyrker nogle former for motion, på tværs af køn og alder. Og især en gruppe er bemærkelsesværdig: Knap hver syvende mand på 92 år motionerer dagligt.

AF CECILIE IDUN ANDERSEN

14 pct.! Så stor en andel af 92-årige mænd motionerer dagligt. Og det skal vel at mærkes i forhold til, at kun 7 pct. af de 67-årige mænd angiver, at de dyrker motion dagligt.

Den nye SFI-rapport undersøger ældres behov og trivsel og er baseret på tal fra ældredatabasen.

Ældredatabasen blev etableret i 1997, og hvert femte år er ca. 5800 ældre blevet interviewet om bl.a. funktionsevne, levevilkår, livsstil, m.m.

Selvom de 92-årige mænd skiller sig ud, når det kommer til den daglige motion, er det samlede antal af ældre, der dyrker motion i støt stigning.

Og det er også noget, de har lagt mærke til hos DGI, en af Danmarks største idrætsorganisationer.

"Vi ser en klar stigning i antallet af ældre, der dyrker motion. Det er nærmest en helt ny målgruppe, der er dukket op over de sidste år", fortæller Frank Bøgelund Jensen, konsulent for børn, unge, ældre og sundhed i DGI. SFI-rapporten peger på, at de ældre er mere aktive, fordi de generelt har fået at bedre helbred, og derfor ikke lader det forhindre dem i at være fysisk aktive.

INGEN 'SPECIAL TREATMENT'

Hos DGI afspejler den større andel af ældre, der dyrker motion, sig også på en anden måde. DGI har i løbet af de sidste år fået flere tilbud til folk over 60 år, og det er ikke kun et udtryk for, at der er kommet flere ældre, fortæller Frank Bøgelund Jensen:

"Vi kan se, at de ældre er blevet mere friske og dyrker deres 'egen' sportsgren til langt op i årene. Det betyder, at det efterhånden

er slut med sammensatte specialtilbud til seniorer, som ingen alligevel har dyrket i løbet af deres liv. Flere og friskere ældre betyder, at vi kan bevare de klassiske tilbud som fodbold, håndbold, badminton, osv."

AKTIVITETSNIVEAUET FALDER MED ALDEREN, MEN STIGER OVER TID

På trods af at de ældre dyrker mere motion i dag end for 15 år siden, er der ikke nogen tvivl om, at man dyrker mindre motion, jo ældre man bliver. Selvom en mindre del af de 92-årige altså er meget aktive og dyrker daglig motion, viser det overordnede billede, at man som 67-årig er mere aktiv end de ældste ældre. Målt på den daglige, ugentlige og månedlige motion tilsammen gælder det, at både mænd og kvinder som 67-årige dyrker mere motion end de ældste ældre.

SFI-rapporten peger på, at faldet i aktivitetsniveauet skal ses som et udtryk for, at helbredet trods alt begynder at sætte en begrænsning for den fysiske aktivitet. Samtidig kan det også skyldes, at jo ældre man er, i jo højere grad prioriterer man anderledes, når det kommer til motion. Af 92-årige mænd og kvinder er der således henholdsvis 60 pct. og 58 pct., der angiver, at de aldrig dyrker motion i modsætning til de 67-årige, hvor tallene ligger på 46 pct. for mænd og 36 pct. for kvinder.

SFI-rapport 14:10, Lauritzen, H.H.: Ældres ressourcer og behov i perioden 1997-2012. Nyeste viden på baggrund af ældredatabasen. 142 sider. ISBN: 978-87-7119-239-1, e-ISBN: 978-87-7119-240-7. Vejledende pris 140,- kr.

“De ældre er mere aktive, fordi de generelt har fået at bedre helbred, og derfor ikke lader det forhindre dem i at være fysisk aktive.”

AFSENDER

ID Nr: 46648

SFI – Det Nationale Forskningscenter for Velfærd
Herluf Trolles Gade 11, 1052 København K

SORTERET MAGASINPOST

WWW.SFI.DK